

GAZETA W. KSIĘSTWA POZNAŃSKIEGO.

PRZEDPŁATA:

ćwierćrocznie dla miasta Poznania 1 tal. 20 sgr.
na całe Prusy 2 tal.

INSERATY:

1 sgr. 3 fen. od wiersza na 1 szerokości
przyjmują się tylko w ekspedycji.

Drukiem i nakładem Drukarni Nadwornej W. Deckera i Spółki w Poznaniu. — Redaktor odpowiedzialny: N. Kamiński w Poznaniu.

Telegraficzne wiadomości.

Paryż, 6. Lutego. — Za rzecz pewną podają, iż wojska francuskie ustąpią z Grecyi w miesiącu Marcu.

Marsylia, 4. Lutego. — Według wiadomości z Teheranu z d. 4. Stycznia, szach perski dowiedziałwszy się o zajęciu Abuszeru przez Anglików, wypowiedział wojnę Anglii. Rząd perski wysłał znaczne posiłki na południe. Anglicy podobnie zażądali posiłków z Bombaju i spodziewają się iż im iman Maskatu przyśle w pomoc znaczny korpus jazdy arabskiej. Anglicy czynią przysposobienia do popłynięcia w górę „Szat-el-Arabu” i uderzenia na Mohamrę.

Berlin, 7. Lutego. — Najj. Pan raczył zamianować nadinspektora poborów Stopnika w Opolu, Schultza w Brandenburgii i nadinspektora poborowego Schmidta w Szmalleninken radzcami poborowymi.

Berlin, 6. Lutego. — Utworzyło się jak wiadomo towarzystwo w północnej Ameryce, celem poprowadzenia telegrafu elektrycznego około ziemi. Chcą drut telegraficzny zaprowadzić na północnej półkuli, od Kanady przez Irlandyę, Norwegię, Szwecję i Rosyę, aby jak najmniej przypadło przetrzeć na morze, bo bardziej na południe nie masz tak bliskich lądów. Tymczasem ważność tego zamiaru zmalała od czasu, jak w Europie zajmują się zakładaniem telegrafów do innych części świata. Tak jedno francuskie towarzystwo otrzymało koncesyję na poprowadzenie drutu telegraficznego z Konstantynopola przez małą Azję do Rodus i Egiptu i ztamtąd przez morze Czerwone do Indyi. Ztamtąd łatwo będzie przedłużyć tę linię na wschód dalekiej Azji, do Chin, a z zaprojektowanej linii tylko pozostanie część z Amaryki do Europy ważna do uskuteczenia. Linią telegraficzną z Sardynii przez Korsykę do Afryki jeszcze w tym roku ukończą. Tem przedsięwzięciem zajmuje się Sardynia.

— W izbie deputowanych uczyniono wniosek, aby upraszać rząd o wypracowanie prawa niedozwalającego żenić się osobom zawczasie i niemającym utrzymania. Administracya miejska Berlina pochwała ten wniosek, wiedząc z doświadczenia, jak lud berliński płochym jest w zawieraniu małżeństw, które po ślubie nie wiedzą jak się wyżywić. A jeżeli z takich małżeństw sypną się dzieci, natenczas stają się wraz z rodzicami ciężarem miasta. Napróžno duchowni odradzają ludowi zawierania płochych małżeństw, którego dopiero smutna praktyka przekonywa, że go nie napróžno przestrzegano. Cóż poradzi, inni brną za pierwszymi w ślady i tak się tworzy proletaryat w stolicy, na którego utrzymanie nie wystarczają skarby miasta ni państwa. Lepiej przeto, że z góry nie wolno będzie zawierać małżeństw młodym nie mającym utrzymania ludziom, kiedy dobra rada im nie wystarcza.

Najświeższe wiadomości. Korrespondencyjne biuro pisze: z powodu opozycji, z jaką obie izby występują naprzeciw projektom nałożenia nowych podatków, rząd ma zamiar oświadczyć przed rozpoczęciem rozpraw nad nimi na walnych posiedzeniach, iż stale obstała za zasadą wyrzeczoną w owych projektach i że nie cofnie się przed żadną opozycją.

Korrespondent berliński pisze do augsburskiej powszechniej gazety, że w kołach dyplomatycznych pełno jest ruchu z powodu uroczystości Dania, od których odstąpić ona nie myśli. Wypadek ten może poprowadzić do ważnych następstw. Wprawdzie nieodebrano od Danii urzędowego w tej mierze uwiadomienia, ale rzeczą jest pewną, iż Dania nie przyjmuje propozycji mocarstw układających się z nią o urządzenie księstw niemieckich pod panowaniem jej zostających. Gdy w roku 1852 powrócono Danii zbuntowane prowincje, przyjęła na siebie też zobowiązanie utrzymania ustaw z d. 28. Maja 1831 i z d. 15. Maja 1834 roku, mocą których miały być zwolniane stany prowincyjne w Szlezewiku, Holsztynie i Lauenburgu według dawniej ordynacji. Ustawy te poddano pod opiekę artykułu 65. wiedeńskiego traktatu. Gabinet kopenhagski powiedział w depeszy z dn. 6. Grudnia 1851 r. przesłanej do Wiednia: związek rzeszy niemieckiej będzie właściwym do rostrzygnięcia spraw w tych księstwach wedle artykułu 56. traktatu wiedeńskiego, jeżeli król Jmość zamierzałby zmienić ustawy na inną drogę, jak na przewidzianej konstytucyą. Wszystkie więc prawa zmierzające do zmian praw osobowych i własności, podatków i publicznych ciężarów, powinny być stanem przedłożone do obrad. Bundestag nie uzna zapewne zasady, której broni Dania, która rozróżnia ogólne i szczególne sprawy, i nie dopuszcza stanów prowincyjnych do obrad nad ogólnymi sprawami, twierdząc, że te wyłącznie do rządu należą.

(Z kor. Cz.) W miesiącu Marcu ma się tu zebrać specjalna konferencya pełnomocników państw związku celnego w celu obradowania nad propozycjami rządu austriackiego, zmierzającymi do większego ułatwienia handlowych

komunikacji pomiędzy Austryą i związkiem celnym. Propozycje te, obejmujące projekt zniesienia cel przechodowych i zniesienia licznych pozycji w dotychczasowej taryfie, były już jeneralnej konferencyi pełnomocników związku celnego zebranej w zeszłym roku w Eisenach przez gabinet austriacki przedłożone; uznano za rzecz właściwą, przekazać je osobnej specjalnej komisji, wedle traktatu z dnia 19. Lutego 1853 r., który wszelkie tego rodzaju wnioski, zmierzające stopniowo do przeprowadzenia powszechnej unii celnej chce mieć w komisorycznych konferencyach traktowane.

W bieżącym tygodniu będą tu W. książęta rosyjscy Konstanty i Michał, i pobyt ich trwać ma kilka dni. W tym czasie przybędzie też p. Brunnów, który jak wiadomo jest posłem rosyjskim przy tutejszym dworze, mianowanym jeszcze w zeszłym roku. Konferencye paryskie zatrzymały go do tego czasu w Paryżu. Mówią, że poselstwo berlińskie nie zaspokaja ambicji pana Brunnowa; nie słychać jednak dotąd, aby go na inne miejsce przeznaczono. Przybył tu także znów generał Smolikowski w celu ostatecznego ukończenia układów względem drogi żelaznej bydgosko-toruńsko-łowickiej. Generał Kierbeć, układający się o poprowadzenie drogi żelaznej królewiecko-kowieńskiej także tu jeszcze bawi.

Szereg balów tegorocznego karnawału, które dają kolejnie dwór, ministrowie i posłowie zagraniczni, zamknięty ma być balem kostiumowym u posła francuskiego de Moustier. Dawne kostiumy francuskie, hiszpańskie i pruskie z czasów Fryderyka W., nie wyłączając innych, zostawiono głównie gościom proszonym do wyboru.

W teatrach królewskich dają teraz raz po raz nowe sztuki dramatyczne, to tragedye, to dramy. Rzadko która doczeka się więcej przedstawień jak trzy; poczem przechodzi do biblioteki teatralnej. Taki los będzie zapewne miała i tragedia Hermana Kette pod tytułem „Król Saul”, przedstawiona w zeszłym tygodniu. Pani Birchpfeiffer panuje na scenie berlińskiej, co jest charakterystyczną cechą i czasowego smaku publiczności i miarą uzdolnienia żyjących pisarzy.

Królestwo Polskie.

Warszawa, 3. Lutego. — Onegdaj, to jest w niedzielę 4tą po Trzech Królach, w kościele parafialnym ś. Krzyża, ks. Benjamin Szymański, komisarz jeneralski zakonu ks. Kapucynów, został poświęcony na biskupa dyecezyi podlaskiej, przez ks. Fijałkowskiego, arcybiskupa metropolitę warszawskiego, jako konsekrateur, w asystencji ks. Tadeusza hr. Łubińskiego, biskupa rodopolańskiego, oraz ks. Teraszkiewicza biskupa bełzkiego, obrządku greckokatolickiego; w przytomności ks. Michała Marszewskiego, biskupa dyecezyi kujawsko-kaliskiej, i księży prałatów i kanoników kapituły, to jest: warszawskiej, podlaskiej i kujawskiej, przy napływie duchowieństwa świeckiego i zakonnego z wielu dyecezyi, zgromadzenia ks. Kapucynów, sióstr miłosierdzia, znakomitych przedstawicieli władz rządowych i licznie zebranego ludu. Poważny ten i uroczysty akt mieszczący osobę poświęconą na szczyt kapłaństwa i hierarchii postanowieniem Chrystusa w kościele urządzonej, odbył się w tym samym zupełnie porządku, jak tydzień temu konsekracya ks. Marszewskiego na biskupa kujawsko-kaliskiego, o której donieśliśmy szczegółowo. Za przybyciem ks. arcybiskupa metropolity, najdosłójniejszy arcybiskup, wprowadzony został do kościoła z wielką uroczystością przez zgromadzenie ks. misjonarzy, mając na czele swoim ks. Andrzeja Dorobis. wizytatora jeneralnego i proboszcza kościoła ś. Krzyża. Przed jego ekscelencyą niesiony był krzyż podwójny arcybiskupi. Ks. Benjamin Szymański celebrował przed ołtarzem ś. Felicysymy p. i męczenniczki. Po wykonaniu przysięgi na wierność stolicy apostolskiej, przysiędze wykonanej na wierność cesarzowi i królowi Aleksandrowi II. był obecny radca tajny Muchanow, jako dyrektor główny prezydujący w komisji rządowej spraw wewnętrznych i duchownych. Co zaś do ofiar składających się z dwóch świec jarzących, dwóch baryłek wina i dwóch chlebów, te przed procesją nieśli: radca tajny senator hr. Skarbek, radca tajny Łaszczynski, rzecz. radca st. hr. August Potocki, radca stanu Sokolnicki i hr. Andrzej Zamojski. Po skończeniu mszy ś. metropolita udzielił arcybiskupskiemu biskupowi w pontyfikalnym ubiorze przedstawionemu został ludowi przez biskupów Łubińskiego i Teraszkiewicza, poczem udzielił pasterskie błogosławieństwo. (K. W.)

Rosya.

Od lat dwóch, od czasu wstąpienia na tron cesarza Aleksandra dziennikarstwo w Rosyi coraz silniej się rozwija, a chociaż dzienniki nie mogą i nie ośmielają się jeszcze rozbierać czynności rządu w sprawach wewnętrznych i w wewnętrznej polityce, jednak objawiają swoje zdania i o sporach zagranicznych i wewnętrznych interesach; a zdania te i artykuły jakkolwiek nie są przeciwne

rządowi, nie noszą jednak na sobie piętna jak dotychczas, iż pochodzą z techniczenia i rozkazu rządu. Owszem, w tych dziennikarskich rozprawach ukazywały się partie polityczne i występują w nich coraz wydatniej, coraz wyraźniej przemawiają ścierając się z sobą; a chociaż rozprawy te toczą się powiększej na polu literackim i naukowym: o przeszłość rosyjską i słowiańską, o dawne instytucje, o narodowość, o cywilizację zachodnią, o użyteczność kolei żelaznych, o wpuszczenie do Rosyi wpływu zachodu lub oparcie się temu wpływowi, — jednak w tych wszystkich pytaniach literackich, historycznych i naukowych, stronnictwa przemawiają widocznie z stanowiska politycznego, objawiając pośrednio swe zasady. O trzech stronnictwach, które na tle tych rozpraw się odrysowały: o partyach *staroruskiej*, *czudzoziemskiej* czyli *germańskiej* i trzeciej w pośrodku nich w ostatnich czasach powstałej *narodowo-słowiańskiej*, mówiliśmy już dawniej w Czasie a później zamierzamy obszerniej i dłużej zastanowić się nad tym ważnym w Rosyi objawem i nad sporami dzienników w sprawach wewnętrznych. Dzisiaj zwracamy tylko uwagę czytelników na nowy pojaw w rozwijaniu się dziennikarstwa rosyjskiego, to jest na ukazanie się w główniejszych dziennikach petersburskich artykułów wstępnych rozbiegających politykę zagraniczną. «Pszczola północna», «Petersburskie wiadomości», «Journal de St. Petersburg» zamieszczają od nowego roku rosyjskiego (od 13. Stycznia) artykuły, w których rozbiegają sprawy zagraniczne, uderzając na postępowanie w nich tego lub owego mocarstwa. Najsilniej przemawia «Pszczola północna» atakując politykę angielską i austriacką. Przytaczamy oto na przykład wyjątek z artykułu «Pszczoly»:

«Okolo szczyrój i otwartiej polityki grupują się mocarstwa drugiego rzędu używając jej blasku i znaczenia. Mocarstwa działające na inną drogę sprzymierzają się również z sobą, czego przykład widzimy na Anglii i Austrii; życzymy im szczęścia w tem przymierzu, lecz chcielibyśmy wiedzieć, która z nich wprzód będzie oszukana. Oba te mocarstwa doznały właśnie klęski na polu dyplomatycznym: oba nie życzyły sobie powtórnych konferencyj w Paryżu, a mimo tego konferencje te nastąpiły; oba starały się sprowadzić wojnę między Szwajcaryą i Prusami, mimo tego sprawa newszateliska zgodny wzięła obrót. Rozgniewane tą niepomyślnością dzienniki angielskie i austriackie utrzymują, iż dzięki usiłowaniom obu mocarstw, konferencje się odbyły a Szwajcaryja ustąpiła. Niektóre z nich oskarżają Rosję, iż wywołała groźny spór między Szwajcaryą i Prusami. Rosyjskie noty okazują jak najzupełniej fałszywość tego twierdzenia. Nawet niektóre gazety szwajcarskie przestrzegały swych współziomków, by nieufali tej polityce; kilka zaś państw południowo-niemieckich, które przy dawniejszych sporach politycznych w Niemczech z Austrią trzymały, dzisiaj zwróciły się ku Prusom...» (Czas.)

— Constitutionnel zamieszcza list z Petersburga z 20. Stycznia, donoszący o ślubie hr. Morny z księżniczką Trubecką. «Ślub hr. Morny odbył się wczoraj wieczór w pałacu księżnej Kocubej, w obec członków ciała dyplomatycznego i wielu znakomitych osób. Pałac księżny Kocubej był gustownie przyozdobiony i jaśniał pysznym oświetleniem. Książę Coutere Francuz rodem mieszkający w Moskwie, przybył umyślnie dla błogosławienia małżeństwa według obrzędu katolickiego; lecz małżeństwo to odbyło się nie w kościele katolickim ale w kaplicy urządzonej naprędce w pałacu księżnej. O godz. 10ej nowożeńcy odjechali do pałacu ambasady francuskiej. Dzisiaj wieczór ks. Gorczakow minister spraw zagranicznych daje dla nowożeńców bal, zaprosiwszy cały wybór towarzystwa petersburskiego i ciała dyplomatyczne.»

Nie donosi korespondent Constitutionnela czy równocześnie zawarty był ślub według obrzędu grecko-rosyjskiego, do którego to wyznania księżniczka Trubecka należy.

Francya.

Paryż, 3. Lutego. — Dr. Kern, przyjaciel cesarza Francuzów, zostanie w Paryżu posłem szwajcarskim.

— W wielu okolicach Francyi nader mocne zimna dają się czuć bardziej niż w innych latach. W Toulousie, Montpellier, Vinsces i Marsylii wielki spadek śnieg w tym tygodniu. W Pyreneach wiele miejsc nie można wcale przebyć. W Toulousie od trzech dni tak mocny jest mróz, że kanał południowy zamarzł i żegluga całkiem ustala. Przeszło 300 robotników zajmuje się wyrąbaniem lodu, który do miasta zwożą. I z Hawru donoszą o dużych śniegach.

— Feruk Khan otrzymał nowe od dworu swego instrukcje, powiększające widoki pokojowe.

— Cesarz przywołał do siebie księdza Hugona, od którego chciał się dowiedzieć o ostatnich chwilach życia Vergera.

— Monitor jutro albo pojutrze ogłosi, że konferencje w sprawie newszateliskiej w Paryżu się odbędą.

— Ciągłe trwa spór między Droit i l'Univers o sposobie, w jaki Vergier umarł. Według Universa zeszedł on z tego świata w skrusze, Droit zaś twierdzi, że morderca arcybiskupa nie tak się zachował, jakby tego niektóre duszyczki pragnęły.

Anglia.

London, 3. Lutego. — Dziś o 1ej godzinie zagajono parlament przez komisję. W nieobecności królowej odczytał pierwszy lord skarbu, viconte Palmerston w imieniu królowej, następującą mowę od tronu:

Milordowie i moi Panowie!

Jesteśmy upoważnieni zapewnić Panów, że JKMości Pani naszej, wielkie sprawia zadowolenie, gdy może znowu korzystać z rad i uwag swego parlamentu.

Jéj. Kr. Mość kazała nam zawiadomić Panów, że zawiakaniem spowodowanym przez niektóre uchwały układu paryżkiego, wstrzymaniem zostało całkowite spełnienie warunków układu tegoż. Teraz zostały rozwiązane te zawiakania w sposób zadowalający, i cele układu zupełnie osiągnięte.

Ruch powstańczy, wszczęty w ubiegłym Wrześniu w szwajcarskim kantonie w Newszatelu, celem powrócenia w tymże kantonie powagi króla pruskiego, jako księcia newszateliskiego, stał się powodem rozdrożeń cierpkich między królem pruskim, a związkiem szwajcarskim, i zagrażał przez niejaki czas powszechnemu pokojowi europejskiemu. Królowa Pani poleca nam oświadczyć Panom, że zgodnie ze swoim wysokim sprzymierzeńcem, cesarzem Francuzów, dokłada starań, aby w przyjacielski sposób załatwić punkta sporne i ma, Królowa Pani, niezachwianą nadzieję, że nastąpi zaszczepny i zaspokajający koniec.

W skutek powstałych w czasie konferencyi paryżkich dyferencyj, które w protokołach Panom przedłożonych są wzmiankowane, kazała Królowa Pani razem z cesarzem Francuzów, uczynić rządowi króla obu Sycylii przedłożenie, zmierzające do skłonienia monarchy tego, aby się chwycił polityki, zdolnej do usunąć niebezpieczeństwa, mogące zniweczyć co tylko przywrócony Europie pokój. — JKMość kazała zawiadomić Panów, że przedstawienia te przyjacielskie, król obu Sycylii w taki przyjął sposób, który JKMość i cesarza Francuzów spowodował zerwać stosunki dyplomatyczne z KMcją sycylijską, i dla tego odwołali poselstwa swoje z dworu neapolitańskiego. Królowa Pani kazała przedłożyć Panom akta tego przedmiotu dotyczące.

Królowa Pani upoważnia nas, oświadczyć Panom, że pertraktacje związane zostały z rządem Zjednoczonych Stanów, jako i z rządem Honduras i pełna jest otuchy, że uda się tym korespondencyjom usunąć wszelki powód do nieporozumień we względzie Ameryki Centralnej.

Królowa pani zawarła także z królem Siamu układ handlowy i przyjacielski, który Panom będzie przedłożony.

Królowa pani kazała wyrazić Panom żal swój z powodu postępowania rządu perskiego, które stało się powodem nieprzyjaźni między Wielką Brytanią a szachem perskim. Pomimo częstych napomnień oblegał i zajął rząd perski w sposób uwłaczający układom ważne miasto Herat.

Królowa pani kazała zawiadomić Panów, że ekspedycya floty i wojska z Bombay wyprowadzona zajęła wyspę Korrak i miasto Abuszaer, aby spowodować szacha, do przychylenia się do słusznych żądań rządu Jéj Królewskiej Mości.

Królowa pani z zadowoleniem widziała, że siły do téj ekspedycyi użyte dowiodły tak na wodzie jak i na lądzie zwykłej odwagi i ochoty do walki.

Królowa pani poleca nam zawiadomić Panów, że gwałtowne czyny, znieuwagi angielskiej floty, złamanie praw na umowach opartych, jakiego się chińskie władze miejscowe w Kantonie dopuściły, jako i uporczywe wahanie się wdaniu nam satysfakcji, nakazały urzędnikom J. Kr. Mości w Chinach uciec się do środków gwałtownych, aby wymódz zadość uczynienie dla siebie. Środki te aż do dnia ostatniego, raportu użyte były z wszelką powolnością, jednak z wielkim skutkiem.

Mamy dalej Panom oświadczyć, że Jéj Król. Mość ma ufność, że rząd w Pekindzie uzna za rzecz stosowną, dać żądane zadowolenie i dopełnić wierne warunków, jakie na siebie układami przyjął.

Moi Panowie izby niższej! Królowa pani wydała rozkazy potrzebne, do przedłożenia Panom budżetu na rok przyszły. Budżet ten wypracowany został z wszelką oględnością, jakiej wymaga duch oszczędności i potrzeba usługi państwa w kraju i zagranicą.

Milordowie i moi Panowie! Jéj Król. Mość upoważnia mnie, zawiadomić Panów, że rozprawę Panów przedłożoną będą ważne prawne postanowienia, i królowa pani nie wątpi, że Panowie poświęcicie całą swoją bacność kwestyom, tak blisko dotykającym interesów wszelkich klasy Jéj poddanych.

Królowa pani kazała, polecić troskliwości Panów stosowność przedłużenia przywilejów banku angielskiego jako i ograniczeń ustanowionych na banknotach w połączonej królestwie, jako i rozpatrzenie praw dotyczących bank akcyjnych.

Królowa pani kazała nam, wynurzyć Panom radość, jakiej doznaje z powodu dobrobytu i zadowolenia ludu, jako i z tego, że widzi, iż pomimo nieustannych ofiar, jakich wymagała wojna, co tylko ukończona, środki pomocnicze kraju zostały nienaruszone i że jego produkcya i pilność utrzymuje się ciągle na drodze postępu. Królowa pani poleca bez obawy mądrości i troskliwości Panów interesa kraju i błaga serdecznie, aby błogosławieństwo wszechmocnego Boga spoczywało na obradach Panów, jakich chwycić się będziecie uważając za stosowne ze względu na ciągły dobrobyt i szczęście poczciwego i wiernego ludu.

Hiszpania.

— Dowiadujemy się, że minister prezydent odebrał listy z prowincyj, mianowicie z Valladolid, Leona, Oviedo, w których mu donoszą, że p. Nocedal znosi z urzędu wszystkie osoby, które uważa za niezdatne do wywarzenia przeważnego wpływu na wybory w myśl absolutyzmu. Mówią, że Narvaez zamierza znieść postanowienie ministra spraw wewnętrznych, w myśl którego w interesie niedorzecznej partii oddalił z urzędów nieprzychylnych jej urzędników, a innych zamianował. — Mówią i to, że postanowienie królowej, aby się chwycić drogi konstytucyjnej, nie było całkiem bez wpływu na giełdę, bo istotnie pod względem pieniężnym wielkie panuje rozstrojenie i zwątpienie, zdolne rząd przekonać o potrzebie, aby nad sobą głębiej pomyślał. Z każdym dniem opadają kursa pomimo usiłowań, jakie ku zapobieżeniu temu czyni pan Barzanallana i jego przyjaciele. — Król, książę Valencyi, hr. Luceny i książę Ossany, otrzymali dekoracje rosyjskie.

Kronika miejscowa.

Poznań, 7. Lutego. — Sypią się projekta po świecie tysiącami, a coraz śmielsze, z których jeżeli setna część znajdzie się praktyczną, już zarobi na przebaczenie śmiałości tysiąca. Nam niech wolno będzie uczynić także projekt, który acz może śmiały i w obecnej chwili nie przyjdzie do skutku, jednak z czasem okaże się koniecznym, bo przynoszącym wielkie korzyści. Dotyczy naszego miasta. Na ulicy Nowej jest przestrzeń blisko 600 kroków długa, pusta nie przynosząca żadnego użytku. A przecie jest wśród miasta, w ulicy najbardziej ożywionej. Co dzień jako około perły przechodzimy, a nikt jej podnieść się nieośmieli. Stoi na niej mur nowy wystawiony. Gdyby więc mur ów znieść i założyć na nim cały szereg kramów na wzór tych, jakie po innych stolicach widzimy, przynosiłoby ogromny dochód. Nie tu atoli koniec naszego projektu. Nie dosyć podać projekt, ale należy wskazać środki, do jego wykonania. Właścicielem głównej téj części muru z przyległościami jest miasto, gdyby więc miasto wystąpiło jako towarzystwo i przypuściło do spółki akcyonaryuszów, natenczas nietylko znalazłoby ich mnóstwo na tak korzystne przedsięwzięcie, ale jeszcze mogłoby projekt ów rozszerzyć, nabywając od fiskusa ogród przylegający do Franciszkanów i grunta wraz z zabudowaniami, gdzie teraz mieści się generał komenderujący. Łatwoby było fiskusowi natomiast ofiarować w dogodnym miejscu pałac z parkiem dla generała komenderującego i biur, a całą przestrzeń zużytkować jak najlepiej i najkorzystniej. Wy-

stawione stosownie do celu budowie na tem miejscu, przyniosłyby więcej dochodu, niż dobra wartujące milion talarów. Nie przesadziliśmy przeto że to klejnot, około którego codziennie przechodzimy, a po który dotąd żadna ręka nieposięgła. Jeżeli zakład gazowy był potrzebnym i koniecznym, to nierównie potrzebniejszym i korzystniejszym byłoby przedsięwzięcie które projektujemy. Mamy to głębokie przekonanie, że jeżeli nasz projekt dziś się nie spodoba, to stanie się później *conditio sine qua non* dla miasta, ograniczonego na pewną przestrzeń wśród wałów fortecznych, kiedy zwłaszcza część jedną zajmą zakłady wielkich kolei żelaznych na przedmieściu s. Marcina. Jeżeli zaś projekt nasz będzie przyjętym i zawiąże się towarzystwo na akcyje pod danymi warunkami, natenczas nietylko kasa miejska wzmoże się ogromnie bez narażenia się na straty, ale ożywi się jeszcze więcej ruch całego miasta na tej głównej arteryi, na której i tak już tętna przemysłowe i handlowe silnie biją.

(Nadestano.)

Chwalebny jest czyn każdego poczciwego męża, a osobliwie takiego, który naprawia złe obyczaje, zaleca jak najlepsze przynioty, z uczuciem wyłożone prostaczkom. Dziś uszczęśliwioną została parafia mokronoska powiatu krotoszyńskiego, za sprowadzeniem się nowego ojca duchownego. Tenże czcigodny pasterz mając przeznaczony z wysokości duchownej władzy urząd poruczonych mu dusz, za łagodną przemową swoją witania się w przybytku pańskim, lecz surową energią przejętą, potrafił od pierwszego razu na umysły zgromadzonych parafian tyle zdziałać, iż każdy wieśniak rozczulony błogą i stósowną nauką, zamiast się pobawić, jak to zwykle bywa, w miejscach ku zabawie ich urządzonych, z wielką skruchą, skromnie i przystojnie powracał do domu. — Niech Bóg łaskawy utrzyma nam nowego godnego pasterza dla sprawiedliwości z wysokości duchownej władzy nadestanego, Za Jego tylko pomocą i za Jego długim życiem, nie będzie w parafii mokronoskiej ani pamiłków, ani podstępów, ani intryg, ani wymysłów na potępienie ludzkie, bo gdy tu wszyscy nieomal pod Jego zostają sterem, godny pasterz tak sprawiedliwy, szczerością i uczciwością przejęty

potrafi uprzątnąć tak zgniliznę, jak zakorzenione błoto;
żyj, kochany księże A. Śmitkowski, bo w Tobie jest złoto!
Z pod Koźmina 1. Lutego 1857. L. W.

Wiadomości literackie.

Poznań, 7. Lutego. — „Przyrody i przemysłu” rok II. wyszedł nr. 6. i zawiera: O warunkach rozwijania się roślin, (dokończenie) przez Dra Wojciecha Urbańskiego. — Część praktyczna. Przemysł. Narzędzia i maszyny rolnicze uznane za najpraktyczniejsze (ciąg dalszy) przez H. Cegielskiego. Przegląd ruchu literackiego i naukowego w dziedzinie nauk przyrodniczych. Po drodze Edmunda Strzeleckiego po Australii, przez M. E. Sosnowskiego. — Geografia fizyczna morza, przez tegoż.

(Radzca kolegialny Dr. Bibergel.) Rząd cesarsko-rosyjski wysłał z Moskwy radcę kolegialnego Dra. Bibergela do Berlina celem dłuższego się tamże zabawienia i dokładniejszego obeznania się ze sławnym zakładem ortopedyczno-gimnastycznym radcy zdrowia Dra H. W. Berend, jakoteż z tegoż doświadczeniem stwierdzonej nauką leczenia, którą potem ma zaprowadzić w zakładach leczenia rosyjskich.

Wiadomości handlowe.

Berlin, 6. Lutego.

Pszenica 50—83 tal.
Żyto 43—44 $\frac{1}{2}$ tal., na Luty 43 $\frac{1}{2}$ —44 tal., na Luty Marzec 44 tal., na dostawę wiosenną 44 $\frac{1}{2}$ —45—44 $\frac{3}{4}$ tal., na Maj Czerwiec 44 $\frac{1}{2}$ —45 tal.
Jęczmień 33—40 tal.
Owies 21—25 tal.
Groch 40—50 tal.
Olej rzepiowy 17 tal., na Luty 16 $\frac{7}{8}$ —17 $\frac{1}{2}$ tal., na Luty Marzec 16 $\frac{5}{8}$ tal., na Marzec Kwiecień 16 $\frac{1}{2}$ tal., na Kwiecień Maj 16 $\frac{7}{8}$ —17 $\frac{1}{2}$ tal., na Wrzesień Październik 15 tal.

W BAZARZE

na sali wielkiej

KONCERT PANI MARYI PETRI

w poniedziałek dnia 9. Lutego r. b.

Biletów dostać można po Złp. 4. w księgarniach Mittlera, Kamińskiego, Zupańskiego, Bote i Bock i w cukierni Prevostego, w dniu koncertu zaś po 1 Tal.

Dnia 15. Lutego r. b. o godz. 6. wieczorem odbędzie się w **Pleszewie teatr amatorski**, a następnie **bal** na korzyść Ochrouki.

Gospodarze:

K. Zakrzewski. J. Taczanowski.
W. Potworowski.

W księgarni **E. Maja**, przy placu Wilhelmskim Nr. 4. są do nabycia po nadzwyczajnie niższych cenach:

Mickiewicz. Rzecz o literaturze Słowiańskiej. 4 tomy. Ozd. opraw. (cena skl. 5 $\frac{1}{2}$ Tal.) 3 $\frac{1}{2}$ Tal. — Nakwaska. Obraz Warszawskiego społeczeństwa. (25 Sgr.) 5 Sgr. — Krasiński. Irydion. (12 $\frac{1}{2}$ Tal.) 25 Sgr. — Marynia czyli rozmowy o pierwszych

zasadach Świętej Religii (25 Sgr.) 5 Sgr. — Kucborski. Wykład na lament Jeremiasza proroka. (12 $\frac{1}{2}$ Tal.) 7 $\frac{1}{2}$ Sgr. — Kozłowski. Początki filozofii chrześcijańskiej. 2 tomy. (5 Tal.) 1 $\frac{1}{2}$ Tal. — Lelwel. Dzieje Litwy i Rusi. (1 Tal.) 15 Sgr. — Polska przedchrześcijańska, o zawiązku poezji polskiej, Janina, Życie Kościuski, mowa Orzechowskiego i t. d. przez Ja... Ka... Ra... 3 tomy. Z rycinami. (23 $\frac{1}{2}$ Tal.) 17 $\frac{1}{2}$ Sgr. — Bobrowski. Słownik łacińsko-polski. 2 tomy. Opraw. (10 Tal.) 4 $\frac{1}{2}$ Tal. — Mochnaeki. O literaturze polskiej. 1 tom. (Więcej nie wyszło.) (1 Tal.) 15 Sgr. Poezye przez F... L... (1 Tal.) 5 Sgr. — Michelet. Legenda o Kościusce. (10 Sgr.) 5 Sgr. — Legenda o królu Lechu. (10 Sgr.) 5 Sgr.

NB. Całe biblioteki jakoteż i mniejsze zbiory książek kupuje każdego czasu po umiarkowanych cenach.

Walne zebranie Członków Towarzystwa Pomocy Naukowej dla młodzieży W. X. P. odbędzie się w środę dnia 18. Lutego r. b. w sali bazarowej o godzinie 4. po południu, na które w imieniu Towarzystwa zaprasza Dyrekcya Towarzystwa Pomocy Naukowej.

Okowita bez beczi 26 $\frac{1}{2}$ —1 tal., na Luty i Luty Marzec 27 $\frac{1}{2}$ —1 $\frac{1}{2}$ tal., na Marzec Kwiecień 27 $\frac{1}{2}$ —1 $\frac{1}{2}$ tal., na Kwiecień Maj 27 $\frac{1}{2}$ —1 $\frac{1}{2}$ tal., na Maj Czerwiec 28 $\frac{1}{2}$ —1 $\frac{1}{2}$ tal., na Czerwiec Lipiec 28 $\frac{1}{2}$ tal.

Szczecin, 6. Lutego.

Żyto 41 $\frac{1}{2}$ —42 tal., na dostawę wiosenną 43 $\frac{1}{2}$ tal.

Okowita 13 $\frac{1}{2}$ proc., na dostawę wiosenną 13 proc.

Olej rzepiowy 16 $\frac{3}{4}$ tal., na Luty Maśzec 16 $\frac{3}{4}$ tal.

Gdańsk, 5. Lutego. — Od ostatniego sprawozdania targi angielskie tak na krajową jak i zagraniczną pszenicę podniosły się o pełne 1 do 2 szylingów na kwarterze.

Trzymający zboże wyżej nawet podnosili żądania, lecz młynarze głównie dla nędznej kondycyi ziarna po nad potrzeby konsumpcyi nie chcieli zawierać tranzakcyi. W ogólności ton handlu się polepszył a opinia i konieczności dalszego podniesienia się cen stała się przemagającą.

W ciągu tygodnia przybyło do Londynu kwarterów:

	Pszenicy.	Jęczmienia.	Owsa.	Bobu i grochu.	Siemienia i rzepak.	Maki celn.
z kraju	3136	5697	3078	1338	—	8145
z zagranicy	2001	11,126	10,153	4285	—	31,156

Targi szkockie irlandzkie i prowincyalne trzymały się mocno z dążnością ku poprawie.

Rezerwa we Francyi maki do bezprzykładnej zeszła cyfry; a większa część wewnętrznych targów poszła w górę. Znaczne dowozy w portach znikają w konsumpcyi.

W Belgii, Hamburgu i głównych niemieckich placach poprawa targów angielskich stanowczego nie wywarła wpływu i handlu z dawniej stagnacyi nie wydobyła.

Na naszym placu w pszenicy nie wiele było ruchu. Bardzo piękne galicyjskie koleja żelazną z Krakowa przybywające partje łatwy po 3 tal. 16 sgr. 8 szyl. i po 3 tal. 18 sgr. 4 szyl. miały odbyć. Ziarno średnie z trudnością na konsumpcyę odchodziło, a gatunki nędzne i chore po niższych tylko cenach dały się umieszczać. Na żyto pokup był dobry i regularny i w ciągu ostatniego tygodnia od 1 sgr do 2 sgr. na szefel drożej notowano.

	Placono za szefel pruski wagi berl.	Tal.	sgr.	fen.	Tal.	sgr.	fen.
Pszenicy	84—88	2	3	4	2	15	—
"	89—90	2	16	8	3	6	8
"	91—92	3	16	8	3	18	4
Żyta	81—88	1	15	—	1	27	1
Jęczmienia	"	1	11	—	1	21	8
Grochu	"	1	15	10	1	21	8

Spirytus 22 $\frac{1}{2}$.

Czas mieliśmy piękny ale zimny w ostatnich dniach mróz 9 do 14 $\frac{1}{2}$.

Kursa zamian. — Londyn 198 $\frac{1}{2}$. Hamburg 45 $\frac{1}{2}$. Amsterdam 103 $\frac{1}{2}$.
Alexander Makowski & Comp.

Przybyli do Poznania 7. Lutego.

BAZAR: Moszczeński z Bielewa, Moszczeński z Srebrnejgóry, hr. Bniński z Samostrzela, hr. Kwilecki z Świdnicy.
HOTEL RZYMSKI BUSCHA: Odenheimer z Środy, Röder z Szamotuł, Staadt z Berlina, Philippson i Siegert z Magdeburga.
HOTEL DREZDEŃSKI MYLIUSA: Stremmel z Barmen, Meinhard i Pistorius z Magdeburga, Reichmeister i Zelasko z Obornik, Hilgers z Wrocławia, Błociszewski z Smogorzewa, Węsierski z Słupi, Zillmer z Steglitz.
HOTEL DU NORD: hr. Mielżyński z Baszkowa, Gosk z Seyde, Kunath z Niegolewa, Schlesing z Berlina.
POD CZARNYM ORŁEM: Karolewski z Bożejewic, Żeromska i Sokolnicka z Grodziszka.
HOTEL BERLINSKI: Stein z Elberfeldu, Wysiecki z Bydgoszczy.
HOTEL PARYZKI: Chłapowski z Bagrowa.
POD BIAŁYM ORŁEM: Kunau z Wrześni, Soldan z Głębocka, Morza z Golembina.
POD TRZEMA LILIAMI: Busso z Międzychodu, Greulich z Jerzyna.
HOTEL WROCŁAWSKI: Riesner z Kaiserswalde, Bredel z Gr. Ellguth, Wurst z Tropplowitz.

Sprostowanie. — W artykule Gazety wczorajszej podpisanym przez p. T. Dziąłyńskiego wkraść się błąd drukarski: zamiast z roku 1750, należy czytać: z r. 1570.

Wielki wybór Papeteryi

jako też wyciskanych i kolorowanych listowych papierów i kopert poleca po cenach jak najumiarkowańszych

**Zakład Litograficzny
Walentego Hebanowskiego.**

Plac Wilhelmowski Nr. 4. obok Hotelu du Nord.

Na walne zgromadzenie dnia 16. Lutego r. b. o godzinie 6. z wieczora w lokalu Koła odbyć się mające, zaprasza Szanownych Członków Koła Towarzystwa
Dyrekcya.

W podwórzu plebanii **Honarzewskiej**, powiatu poznańskiego, mają być wybudowane w ciągu roku bieżącego i następnego, nowa stodoła, obory i owczarnia drogą przedsiębiorczą. Termin minustycyacyjny wyznacza się na dzień 16. Lutego r. b. w plebanii, gdzie każdego czasu przejrzeć można kosztorysy i rysunki.

Sażen dębowego drzewa w szczepach, które dawniej w boru do Gądek należącym 5 Tal. 12 Sgr. kosztował, sprzedaje się teraz po 4 Tal. 2 Sgr., a krągłowego drzewa dawniej 3 Tal. 22 Sgr., teraz po 3 Tal. 2 Sgr.
C. Noack, sprawnik.

Grunta do rozkolonizowania.

W Królestwie Polskim w dobrach Kocho-wo, o milę od miasta Słupcy, na samej granicy W. Ks. Poznańskiego, jest do rozkolonizowania 700 mórg magd. w gruntach żytnich, od 8—10 Tal. morga, z czynszem rocznym od 8—10 Sgr. z morgi, bez żadnej robocizny.

Okupnicy mogą mieć na gruncie cegłę dobrze wypaloną 1000 sztuk po 6 Tal. i drzewo na budynki za bardzo umiarkowaną cenę. — Wiadomość u właściciela dóbr, przez Strzałkowo, Słupcę, w **Kossowie**.

Ekonom, który w przedniej i tylnej Pomeranii przez ciąg dziesięcio-letni gospodarstwem rolniczym z dobrym skutkiem trudnił się i najlepsze zaświadczenia pokazać może, życzy pozyskać posadę Inspektora gospodarczego w dobrach ziemskich. O bliższych stosunkach dowiedzieć się można u Pana **Jakoby** przy Wilhelmowskiej ulicy pod Nr. 8. na drugim piętrze.

Berlińskie Towarzystwo zabezpieczenia życia.

Osoby, któreby chciały dla dobra i zabezpieczenia przeżyjących ich familii, bądź to żony lub dziecka oszczędzić kapitał jaki w sposób **pewny i nieuciążliwy**, znajdą sposobność zrobienia tego przy Berlińskim Towarzystwie zabezpieczenia życia od 21 lat już istniejącem.

Za opłatą umiarkowanych składek w rocznych, półrocznych lub nawet kwartalnych ratach, przyjmuje Towarzystwo za każdego członka oszczędzenie oznaczyć się przez niego mającego kapitału, płatnego albo za życia lub po śmierci.

Dla troskliwego męża, ojca, brata lub przyjaciela, potrzeba zatem powiększyć części małych tylko ofiar, ażeby swoją familiją lub skądinąd drogie mu osoby uchronić od dolegliwej nędzy, które, jak doświadczenie uczy, aż nadto często niestety, przez nagłą i niespodziewaną śmierć je spotyka.

Bliższych objaśnień ustnych, niemniej programów postępowania przy rozmaitych rodzajach zabezpieczenia, udziela chętnie i bezpłatnie w każdym czasie, podpisany Agent Towarzystwa.

Poznań, w Lutym 1857.

Teodor Baartha,

generalny agent Berlińskiego Towarzystwa zabezpieczenia życia.

Agenci:

J. Drewitz w Rogoźnie,
W. Griebisch w Lwówku,
Gustaw Hensel w Pleszewie,
Dawid Kempner w Grodzisku,
A. L. Köhler w Gnieźnie,
G. C. Plate w Lesznie,
M. Pomorski w Śremie,

Robert Pusch w Rawiczu,
E. J. Schwanke w Trzemesznie,
Teodor Stockmar w Wolsztynie,
C. Tiesler w Krotoszynie,
H. Tschacher w Wrześni,
H. R. Wolf w Rogoźnie,
M. Zapałowski w Szamotułach.

NA KARNAWAŁ NADCHODZĄCY

zaopatrzyłem skład mój w dobór najnowszych ubiorów balowych i towarzyskich, jako to:

fraki, pantalony i kamizelki

według najmodniejszych i najświeższych modeli. Ubiory te są częścią gotowe, częścią mogą być na zamówienie w przeciągu 8 godzin zrobione.

Spodziewam się, że publiczność będzie zadowolona z cen i z wyrobienia eleganckiego tych przedmiotów.

Jakób Kantorowicz,
Wilhelmowska ulica Nr. 10., na dole.

Zakład agronomiczny Teodora Baartha w Poznaniu

przy ulicy Szewskiej Nr. 20.

poleca najlichnieszy skład **nasion** po najtańszych cenach, jako to: wszelkie gatunki konieczny, brzanki łąkowej, prawdziwej francuskiej lucerny, lucerny piaskowej, serradella, sporku, angielskiego, francuskiego, włoskiego i niemieckiego rajgrasu, psi trawy kupkowej, kostrzewy owczej, trawy miodowej, kukurydzy, marchwi, buraków na paszę, nasion leśnych, lnu, wraz z wielu innymi ekonomicznymi nasionami; dalej kartofle cehulowe, prawdziwe peruwiańskie Guano Anth. Gipps & Son w Londynie, gips do mierzwienia itd. — Spisy cen wydają się bezpłatnie w kantorze.

Doniesienie rolnictwa dotyczące.

Katalog nasz za r. 1857. przesłaliśmy osobom od nas dotychczas kupującym, na wszelkie żądanie zaś jest do dyspozycji franco.

Z wszystkich przedmiotów w tymże spisie objętych, mamy dostateczny zapas w niezawodnie prawdziwym i świeżym gatunku, tak, iż dobrą sławę naszego od wielu lat istniejącego handlu, starać się będziemy utrzymać i wznieść bez **krasomówczych przechwatek**.

Handel nasion

Braci Auerbach.

ZEUSCHNERA pracownia fotografowania i malowania portretów przy Wilhelmowskiej ulicy Nr. 25. obok Hotelu Bawarskiego, jest otwarta podczas zimowych miesięcy od godziny 9. do 3.

Dnia 21. t. m. odbędzie się zakończenie całego kursu tańca. Osoby życzące mieć u siebie przez czas postu, raczą się zgłosić osobiście lub listownie Poznań. Hotel Rzymski Nr. 45.

Kornel Szepeński.

OGŁOSZENIE.

Na plebanii w **Stupi** po Stęszewem budowaną będzie obora nowa i inne budynki pod jednym dachem. PP. budowniczych niniejszem się zawiadamia i zaprasza na termin **16. Lutego r. b.** na plebanii. Kosztorys i warunki przedłożone będą każdemu interesowanemu przed i w sam dzień terminu. Kollegium kościelne.

Krawaty balowe i rękawiczki u

Braci Asch.

Bal dwutalarowy

na cele dobroczynne odbędzie się na sali wielkiej Bazarowej w Poznaniu we środę dnia 11. b. m. O liczny udział proszą niżej podpisani. Biletów dostać można u podpisanych, u pana Liszkowskiego i przy wnijściu.

Poznań, miesiąc Luty 1857.

**Kurnatowski. Kwilecki. Łacki.
Dr. Matecki.**

Dwa gospodarstwa chłopskie na jednym terenie położone, zawierające resp. 60 i 34 m. Magd. roli II. i III. klasy, są do sprzedania z wolnej ręki. Blisko 1000 Tal. pozostaje na hipotecę na częściowe spłaty nieletnich po 100 resp. 60 Tal. a bliższe wiadomości udzieli raczy Pan **A. Łanowski**, kupiec w **Środzie**.

2500 szefli

prawdziwych Saskich **kartofli cebulowych** ofiaruje na sprzedaż w dowolnych ilościach Dom. **Trąbinek** pod Dolskiem.

Dom Russocin pod Dolskiem ma na sprzedaż bób koński.

Szanownego gościa z balu Śremskiego, odbytego na dniu 23. Listopada roku przeszłego w moim lokalu, pokornie upraszam o zwrócenie kapelusza (Gibus) przemienionego na mniejszy, który się u mnie znajduje i jest każdego czasu do odebrania.

Roman Kadziłowski w Śremskim.

Pomieszkania do wynajęcia.

W Hotelu Bawarskim przy Wilhelmowskiej ulicy Nr. 26.

w Poznaniu są do wynajęcia kram, różne mieszkania, piwnice i stajnie, do których natychmiast wprowadzić się można. Wspomniany Hotel można też całkiem zadzierzawić. Bliższa wiadomość u Administratora, Porucznika zasłużbowego

Zobel, przy Magazynowej ulicy Nr. 1.

Pomieszkane wyższego rzędu za 160 Tal.

składające się z 6ciu pięknych pokoi, z oddzielnym korytarzem i pięknymi schowaniami i sklepami, z 3 wchodami, jest do wynajęcia od 1. Kwietnia r. b. przy ulicy Wrocławskiej Nr. 36. na drugim piętrze. — Słońce ranne dochodzi także.

Kram z oknem wystawnym w nowszym guście, jakoli remizy, pomieszkania z wszelkimi przynależnościami są pod Nr. 15. ulicy Wrocławskiej do wynajęcia.

Skład mój Herbaty Chińskiej ostatniego sprzętu, uzupełniłem wyborowymi gatunkami.

Poznań.

J. N. Pietrowski.

Prawdziwego Szampańskiego wina w różnych gatunkach sprzedaje od dnia dzisiejszego po 1½ Tal. butelkę.

Wilhelm Schmaedicke,

Wodna ulica Nr. 17.

Potrzebuje ucznia

Cukiernia Albina Gruszczyńskiego.

Kurs giełdy berlińskiej.

Dnia 6. Lutego 1857.	Sto- pa pCt.	Na pr. kurant	
		papie- rami.	gotowi- zna.
Pożyczka rządowa dobrowolna	4½	—	100
dito z roku 1850.	4½	—	99½
dito z roku 1852.	4½	—	99½
dito z roku 1853.	4	—	95
dito z roku 1854.	4½	—	99½
Oblig. długu skarbowego	3½	—	84½
dito premii handlu morskiego	—	—	—
dito Marchii Elektoralnej i Nowej . . .	3½	—	81½
dito miasta Berlina	4½	—	99
dito dito	3½	—	—
Listy zastawne Marchii Elekt. i Nowej . .	3½	88	—
dito Prus Wschodnich	3	—	87½
dito Pomorskie	3	—	87½
dito W. X. Poznańskiego	4	—	93½
dito W. X. Pozn. (nowe)	3½	—	86
dito Szląskie	3½	—	87
dito Prus zachodnich	3½	—	83
Bilety rentowe Poznańskie	4	—	91½
Louisdory	—	—	109½
Akeye kolei żelazn. Starogr. Poznańsk. .	4	—	105